

Niels Juel Arge við fimmtandu bókin:

Søgan er rík, hon tømist ikki

– Onkuntíð, so keðist eg av einum evni, men so skifti eg. Tað er seinna bókarøðin um stríðsárinu prógv um. Nú er triðja bókin útkomin, um teir sum sigldu úti. Søgan kann ongantíð skrivast liðug, spurningurin er bara hvar tú gevst, sigur hann

Eftir Jústinus Eidesgaard

Niels Juel Arge ríkar unga ættarliði við søguni um stríðsárinu

Tað er hósdagur seinna-partur, Høgættin er so lág yvir Havnina, at hon ger mun. Grovir heglsinglingar koma vestanefur við ferð oman gjøgnum Havnardal og yvir høvuðsstaðin. Fólk renna skjótt inn og úr bilunum og tey til gongu kroka inn til tað lýsnar aftur í vestri.

Undirritaði hevur avtalu við ein tann mest frásøguglaða mannin seinastu fimtan árin. Niels Juel Arge, sum síðan 1978 hevur

givið eina bók út árliga. Klokkan trý stundisliga hittast við í heimi hansara við Tinghúsvegin.

Heimið hjá Niels Juel angar av mentan, veggirnir eru klæddir við myndum í ógvuliga fjølbroyttum úrvali og bókahyllarnar eru stórar og tungar. Vit sessast.

Finnur ein enda

– Bókarøðin eg arbeiði við í løtuni snýr seg um teir sum sigldu úti undir krígunum. Triðja bókin er

júst útkomin. Hetta er eitt sera áhugavert evni at viðgera. Mangir føroyingar sigldu úti undir krígunum. Teirra søga hevur næstan verið gloymd, kanska bert tey allamærmastu hava vita um, hvussu teir hava havt tað, sigur Niels Juel Arge.

– Onkuntíð hevur verið ringt at fingið menn at siga frá, tá teir hava fingið at vita, at hetta skal koma út í bók. Men vit hava tosað saman fleiri ferðir og at enda, so hava teir játtað at

luttikið. Hetta er eitt myrkt tíðarskeið í lívið teirra, sum skrivað verður um og tí er tað kanska ikki alúð so lætt at tosa um hesa tíð, sigur Niels Juel Arge.

– Fleiri av teimum, sum eru við í bókunum kenni eg væl persónliga. Teir kenna aðrar, sum hava siglt og soleiðis koma vit longur og longur. Tá tað snýr seg um stríðsárinu, so kenna fólk meg eisini eftirhendini og vita hvat eg vil, sigur Niels Juel Arge.

– Søgan um hetta tíðarskeið hjá føroyingum er so fjølbroytt, at ein ongantíð gerst liðugur at skriva. Spurningurin er bara hvar tú skal gevast við teimum ymisku evnunum. Ein troystast eisini av at arbeiða ov leingi við sama evni, sigur Niels Juel Arge

Á stórum søvnum úti í heimi

Hyggur tú eftir keldulistanum aftast í bókunum hjá Niels Juel Arge, so sær tú at hann er ógvuliga grundigur maður. Drúgv kanningararbeiði liggur aftanfyrir hvønn einasta kapitl og frásøgugleðin lýsir úr hvørjum einasta broti.

Eitt annað sum eyðkennir bókurnar hjá Niels Juel Arge er at hann veit, áðrenn

áðrenn fyrsta slagið hevur rakt knapparnar á teldunu, hvønn hann skrivar til. Bókurnar eru skrivaðar soleiðis, at øll ið duga at lesa og hava áhuga fyri søgu, kunnu fáa nakað burtúr. Hepna myndavalið ger eisini bókurnar áhugaverdar at blaða í gjøgnum. Eisini um ein so bert lesir myndatekstirnar.

– Tað hevur verið eitt knoss, at fáa til vega tilfarið til allar bókurnar hjá mær, men eitt áhugavert knoss. Í 1983 var eg uttanlendis og kannaði okkara søgu frá bardagaárunum. Eg, konan og sonurin Magni vóru bæði í Týsklandi og í Bretlandi. Har har komu vit fram á myndasavn um Føroyar undir krígunum. Myndir sum ongín føroyingur fyrr hevði sæð, myndir sum í dag finnast á mongum bókahyllum í Føroyum.

– Hetta var ikki var ikki lætt arbeiði. Eg minnst at vit leitaðu á einum savni í býnum Kew beint uttanfyri London. Spakuliga gekkst, savnið var stórt og vit vistu ikki hvar vit skuldu leita. Lítið kom burtúr fyrstu dagarnar. Ein dagin Magni var á savninum hevði hann næstan givið upp. Vit fóru neyvan at finna nakrar myndir úr Føroyum. Teir granskarar sum vóru á savninum, komu teir flestu úr fyrrverandi bretska hjálandum. Hetta vóru menn, sum leitaðu eftir teirra søgu. Litaðir menn..

– Magni var sum sagt næstan givin á hondum, men so sær hann ein eldri mann standa nærhendis. Hann fer til mannin og spyr hann, um hann visti hvar nakrar myndir frá seinna heimsbardaga úr Føroyum funnust. Maðurin hugdi uppá Magna og segði: "Tær liggja í hesi skuffuni." Magni hugdi og so var, føroysku myndirnar í savninum lógu allar í einu skuffuni. Men tað var ikki heilt av tilvild, at maðurin visti um myndirnar. Hann átti ein vinmann í Liverpool og hesin var giftur føroyskari kvinnu. Hon hevði biðið

hann leita eftir myndum úr Føroyum á savninum og tað hevði hann gjørt. Á hendan hátt komu myndir fram, sum høvdu ligið og savnað dust í mong ár, og sum eru ein partur av okkara søgu, sigur Niels Juel Arge.

– Vit vóru eisini í Týsklandi, í Freiburg, á einum savni. Har komu vit fram á mangt áhugavert. Har sátu eisini danskarar og norðmenn og kannaðu. Týskarnir vóru eitt sindur meira trekir at arbeiða saman við. Eg veit ikki um teir heilt eru komnir yvir, at teir taptu kríggj. Men tað visti seg, at tá vit fyrst høvdu fingið fótin innannfyri á savninum, so vóru teir hjálpsamir, sigur Niels Juel Arge.

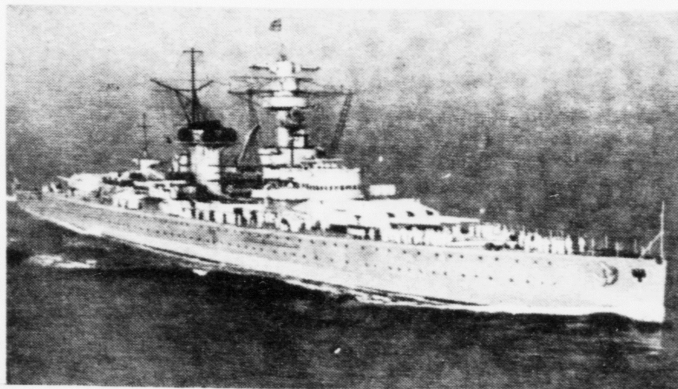
– Eg havi eisini fingið hendur á góðum tilfari úr Keypmannahavn..

Arbeiði hvønn dag

Niels Juel er 73 ára gamal og hevur eitt langt og hendingaríkt lív at líta aftur á. Millum føroyingar er hann best kendur sum útvarpsstjóri. Hann var stjóri á hesum stovni í 30 ár. Hann var við at menna hendan fráongum til í dag ein tann týðningarmiklasta mentunarsavnið yvirhøvur.

– Eg havi tað gott í dag. Herfyri fekk eg hertiliga sjúku, men hon lagaði seg aftur og nú er heilsan góð. Tó avmarkingar eru og eg kann ikki flyta meg úr oyggj í oygg sum fyrr.

– Eg var eitt "system-menniskja" og eitt sindur eftir av tí enn. Eg arbeiði einar 4-5 tímar um dagin uppá útgávuvirksemi, annars havi eg nógmikið at takast við. Utanfyri er stóru urtagarðurin og hann fer við nógvum úti um summarið. Og leigi eisini eitt traðarstykki, har havi eg seyð gangandi, eisini gas. Men tað skal tú ikki skriva, tað er abbasonurin sum eigur tær, sigur Niels Juel Arge loyndarfullur og við einum litlum skálkabrosi.

Ein føroyingur í nýggjastu bókin hjá Niels Juel hitti mann sum hevði siglt við størsta týska krígsskipinum, Graf Spee